

Poština plačana v gotovini

VSEBINA:

ŠTEVILKA 7

LETNIK XXXIX

NARODNI

GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1938

VSEBINA: Mednarodni zadružni dan. — Sporazum glede Glavne zadružne zveze. — Stališče zadružništva v raznih gospodarskih sistemih. — Preureditev Državne hipotekarne banke. — Zakaj je treba zahtevati plačevanje v gotovini. — Okoliši za goveja plemena. — Iz domačega zadružništva. — Zadružništvo v državi. — Gospodarstvo. — Pravo. — Literatura.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 7, I. 1938.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Strojne zadruga v Biški vasi, r. z. z. o. z., bo dne 2. avgusta 1938 ob 4 popoldne v prostorih g. Opara. Dnevni red: 1. Otvoritev občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Sklepanje o plačilu dolga. 4. Pogovor o napravi šrambe za stroje. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Bučki, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 24. julija 1938, ob pol 8 zjutraj v župnišču. Dnevni red: 1. Čitanje zadnjega revizijskega poročila. 2. Volitve načelstva in nadzorstva. 3. Slučajnosti.

Glavna godišnja skupština Zadruga za štednjo i zajmove u Dolnoj Dubravi, r. z. s. n. j., održat će se 24. jula 1938 ob 14. sati u prostoriji zadružne poslovnice. Dnevni red: 1. Izveštaj uprave i nadzorstva. 2. Čitanje zapisnika o glavnoj skupštini prošle godine. 3. Odobrenje računskog zaključka za god. 1937. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Devici Mariji v Polju, r. z. z. n. z., bo v nedeljo, dne 24. julija 1938 ob 9 dopoldne v dvorani prsvetnega doma pri Devici Mariji v Polju. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., bo 31. julija 1938 ob 3 popoldne v posojilničnem prostoru pri Jožefu Megovcu v Dobovi. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Dobravi pri Kropi, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 24. julija 1938 ob 4 popoldne v zadružni pisarni. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečko delavske hranilnice in posojilnice v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. n. z., bo

31. julija 1938 v pisarni posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1937. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Lončarske zadruga v Dolenji vasi, r. z. z. o. z., bo 28. julija 1938 ob 6 popoldne v Društvenem domu. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Letni obračun za 1937. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev načelstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Stavbne zadruga »Planina« v Kranju, r. z. z. o. z., bo v ponedeljek 25. julija 1938 ob 8 zvečer v knjižnici Ljudskega doma. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leti 1936 in 1937. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah, r. z. z. n. z., bo 31. julija 1938 dopoldne ob 8 v posojilnični pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora in odobritev istega. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Poljčanah, r. z. z. n. j., bo 24. julija 1938 ob 3 popoldne v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 5. Volitev nadzorstva in dopolnilna volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice za župnijo Rajhenburg v Rajhenburgu, r. z. z. n. z., bo 24. julija 1938 ob 8 v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, r. z. z. n. z., bo 22. julija ob 1 popoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice Sv. Peter pod Sv. gorami, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 24. julija 1938 ob 2 popoldne v uradnih prostorih posojilnice. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12:50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Mednarodni zadružni dan.

Na pobudo mednarodne zadružne zveze v Londonu se je tudi letos dne 3. julija vršila proslava zadružnega dne, ki je bila že 16. proslava tega praznika.

Proslava zadružnega dne je namenjena predvsem zadružni propagandi, širjenju in poglobitvi zadružne misli.

Dolgo že ni bila propaganda zadružništva med Slovenci tako potrebna kot je danes. Saj smo še vsi nezaupni, zadnja kriza nam je mnogo škodila tudi v moralnem pogledu. Dolgo še ne bodo zaceljene te rane.

In vendar je v zadružni ideji naša rešitev. Krek bi bil potreben danes, da bi hodil od vasi do vasi in hrabil nas neverne in omahujoče. Zakaj, ni vse krivda drugih, mnogo je krivde na nas samih. Pred kratkim se je vršila v Budimpešti proslava 40letnice dela madžarske zadružne organizacije »Hangya«. 13.000 kmetov je defiliralo po Pešti in prepevalo zadružno himno in nosilo mnogoštevilne zadružne zastave. V resnici je »Hangya« lahko ponosna na svoje delo. »Hangya«, to je čebelica, ima nad 110 milijonov pengov, to je nad 1 milijardo dinarjev, prometa. Ima svojo lastno industrijo, ima sijajno organiziran na primer izvoz jaje, ki se kupujejo od članov po kilogramih in ne po komadih samo

zato, da se doseže kvalitetno blago. To je samo primer, kako je zadružništvo v sosedni državi dobro prestalo krizo.

Nikakor ni tudi pri nas osnove za malodušje. Imamo nov zadružni zakon, ki obeta vse najboljše, saj se ni v ničemer odmaknil od starih preizkušenih idej ročdelskih pionirjev in je ostal odločno na nekapitalistični osnovi medsebojne pomoči. Naše kreditno gospodarstvo je prestalo krizo in glavno, naš kmet je zopet na trdni osnovi in ve, pri čem da je. Zunanji pogoji so torej v glavnem dani.

Na nas je tedaj, da delamo in gradimo, saj je zadružništvo osnovano vendar na samopomoči. Predvsem nam je treba sredstev.

Razsipnost je tako grozno gospodarsko in moralno škodovala našemu kmetu po mnogih krajih Slovenije, da ga more varčnost in vzgoja k varčnosti zopet napraviti imunega proti krizi in ga usposobiti zopet za produktivno gospodarstvo. Varčevanje zahteva odpovedi, premagovanje predpostavlja pa smisel za skupnost, za družino, za narod. Je samopomoč, ki naj našemu človeku da zopet samostojnost in moralno zavest.

Saj je žalostno, da se danes nihče ne brani sprejeti podpore. Ni več tistega ponosa med našimi kmeti kot je bil nek-

daj. Neka bolezen je prišla med nas in nam jemlje ponos. Varčevanje naj pa usposobi človeka, da bi znal sam z lastnim delom svobodno in neodvisno ustvariti eksistenco in graditi produktivno. Brez prihrankov ni investicij in brez investicij ni napredka. Zato je pa treba tudi volje in tople ljubezni do zemlje.

Oblika, kako naj te prihranke kar najbolj plodonosno naložimo, je pa naše zadružništvo. Zavedati se moramo sile in prihodnosti zadružništva, da bomo ponosni nanj in da mu bomo zaupali brez skrbi svoje sile in svoje prihranke.

Zadružništvo je vendar nastalo iz potrebe pomagati malemu človeku v borbi proti gospodarski premoči velekapitala. Povsod se je začelo to gibanje z minimalnimi sredstvi, obenem pa z veliko požrtvovalnostjo in ljubeznijo. Zlasti pa mora nujno prevladovati čut nesebičnosti.

Danes je tudi pri nas zadružništvo že razvito. Treba mu je le dati elana in sile, da se prebudi iz mrtvila krize in si v krepkem razmahu osvoji čim širše področje v življenju našega naroda.

Sporazum glede Glavne zadružne zveze.

Odredbe novega zadružnega zakona o gospodarskih zadrugah glede Glavne zadružne zveze so v nekaterih točkah nejasne, kar je dalo povod, da so nastale dolge razprave, kako naj se tolmačijo dotična dvoumna mesta v zakonu. Po dolgotrajnem razpravljanju o vsebini teh dvomljivih predpisov je bil nazadnje v mesecu maju dosežen sporazum med sedanjo Glavno zadružno zvezo in med zvezami, ki so zastopale nasprotno stališče. Za sredo julija je sklicana seja, na kateri se bodo obravnavala pravila nove Glavne zadružne zveze, ki bo osnovana od vseh doslej v dva tabora porazdeljenih zvez.

Kakor smo uvodoma omenili, obsega zakon o gospodarskih zadrugah z dne 11. septembra 1937 nekatere premalo jasno izražene predpise o Glavni zadružni zvezi, ki je mišljena kot vrhovna zadružna institucija v Jugoslaviji. Zakon odreja, da bodi Glavna zadružna zveza obvezna vrhovna zadružna organizacija vseh revizijskih zadružnih zvez v dr-

žavi. Vprašanje, ob katerem so se razdvojili predstavniki zadružništva, je bilo: ali je potrebno po novem zadružnem zakonu osnovati povsem novo glavno zadružno zvezo, ali pa zadostuje, da sedanja, v obliki društva obstoječa Glavna zadružna zveza prilagodi svoja pravila zahtevam novega zadružnega zakona. Prvo zahtevo, da se mora namreč osnovati popolnoma nova osrednja zveza, so zastopale zveze zadrug za kmetijski kredit v družbi s še nekoliko drugih zvez. Te zveze so bile 3. decembra lanskega leta osnovale novo osrednjo zvezo in predložile ministrstvu za kmetijstvo v odobritev pravila te nove osrednje organizacije. Ministrstvo za kmetijstvo pa je predlog za odobritev pravil zavrnilo, predvsem iz razloga, da pri osnovanju te glavne zveze ni sodelovalo veliko število revizijskih zvez, ki so bile včlanjene v obstoječi Glavni zadružni zvezi. Poleg tega so bila pravila zavrnjena zaradi neklih stvarnih pomanjkljivosti.

Drugo, temu nasprotno stališče so za-

vzemali pristaši sedanje Glavne zadrūžne zveze, ki obstoji že od leta 1919. in združuje v sebi največji del jugoslovan-
skih zadrug. Predstavniki sedanje Glav-
ne zadrūžne zveze so bili naziranja, da
je treba njena pravila samo prilagoditi
predpisom novega zadrūžnega zakona.
Obstoječa glavna zveza bi torej prav za
prav nadaljevala svoje delo in bi bilo
osnovanje nove osrednje zveze nepotre-
bno. Svoje mnenje so podpirali z okol-
nostjo, da je bila ob priliki razprav za
novi zadrūžni zakon Glavna zadrūžna
zveza dostikrat vprašana za svet kot
predstavnica zadrūžništva, tako da je
bilo opravičeno smatrati, da je imel za-
konodajec pri sestavljanju zadrūžnega
zakona pred očmi sedanjo Glavno za-
družno zvezo.

Ta razlika v tolmačenju novega za-
družnega zakona je bila formalno-prav-
nega značaja, medsebojno nasprotstvo v
naziranju o pravi vsebini zadrūžnega
zakona pa je bilo končno poravnano z
obojestranskim sporazumom. Že doseda-
nji nesporazum je bil za zadrūžništvo
kvaren. Saj je od pravilne ureditve tega
vprašanja odvisno mnogo prav važnih
stvari, ki so že predolgo čakale rešitve.
Še večja bi bila seveda škoda, če bi se
bil nesporazum nadaljeval.

Sedaj je dosežen popoln sporazum.
Glede udeležbe posameznih zadrūžnih
zvez v upravi Glavne zadrūžne zveze so
se zainteresirane zveze zedinile, da bo
udeležba urejena na osnovi števila za-
drug in zadrūžnikov dotičnih zvez, pri
čemur pa bo določeno neko najvišje šte-
vilo predstavnikov ene zveze.

S tem je zavarovana udeležba vseh
zvez (z najmanj 50 včlanjenimi zadrū-
gami) v upravi in pri poslovanju osred-
nje zadrūžne organizacije. Na drugi

strani pa bo zaradi maksimiranja števila
delegatov onemogočena premoč močnih
zvez nad manjšimi zvezami. Tako bo pri-
šlo do veljave pravo zadrūžno načelo, da
se odpravi preglasovanje in diktiranje
nekih zvez nad drugimi, pač pa se bo
doseglo sodelovanje vseh pri skupnem
poslovanju.

Določevanje števila predstavnikov
ene zveze v Glavni zadrūžni zvezi se bo
vršilo na osnovi omenjenega sporazuma
po številu vpisanih deležev vsake zveze.
Vsaka zveza bo vpisala po en delež na
količnik, ki se dobi tako, da se število
njenih zadrug razdeli s 100, število čla-
nov pa s 5.000 in vsota obeh količnikov
deli z 2. Odlomki nad 25 zadrug oziroma
nad 1250 zadrūžnikov se računajo kot
100, odnosno kot 5000.

Dalje obsega doseženi sporazum še
določbe o dnevnem redu ustanovne skup-
ščine, o obveznosti statistike Glavne za-
družne zveze in državne zveze zadrug
za poljedelski kredit, za določanje šte-
vila zadrug in zadrūžnikov posameznih
zvez, o sestavi upravnega in nadzornega
odbora itd.

Od tega je dosežen sporazum glede
besedila 1. člena pravil Glavne zadrūžne
zveze, ki se bo sedaj osnovala. Člen 1. se
bo glasil: Po zakonu o gospodarskih za-
drugah z dne 11. septembra 1937 se
osnuje Glavna zadrūžna zveza v kralje-
vini Jugoslaviji, ki bo kot stvarna in
pravna naslednica Glavne zadrūžne zve-
ze, ustanovljene 1. julija 1919. leta, pre-
vzela njeno imovino, dolgove in obvez-
nosti kakor tudi njene funkcije, kolikor
so v soglasju z zakonom in temi pravili.

Upajmo, da bodo pri ustanovitvi nove
Glavne zadrūžne zveze odločevali ne
osebni, ampak stvarni oziri za dobrobit
zadrūžništva.

Stališče združništva v raznih gospodarskih sistemih.

Lansko leto je bil od 6. do 9. septembra v Parizu prirejen mednarodni združni kongres, ki je med drugim imel namen, da preišče in določi naloge in stališče združništva v okviru novodobnega gospodarskega razvoja.

Kongresu je prisostvovalo okoli 450 delegatov iz 26 držav.

Na tem kongresu je imel zanimiv referat finančni minister Finske, Vaïno Tanner, ki je s svojimi izvajanji zbudil med udeleženci mnogo pozornosti.

Poročevalec je najprej podal kratek zgodovinski oris združnega gibanja. Moderno združništvo je nastalo v liberalistični gospodarski epohi in zato kaže v svojih organizacijskih oblikah znake te dobe. Zadruga je bila protiutež proti napakam naraščajočega kapitalizma. Delavci so bili v kleščah, na eni strani so jih izkoriščali podjetniki, na drugi trgovci. Da bi se rešili svoje revščine, so sklenili, da bodo preskrbo z živili vzeli v lastne roke, da se na ta način otresejo izkoriščanja trgovcev. Ko se je njihovo združno delovanje zadostno razširilo in je bilo zbranega dovolj kapitala, so si postavili nadaljnji cilj: odpraviti podjetnikovo izkoriščanje.

Kakšno stališče je zavzemala država nasproti zadrugam?

Po liberalnih teorijah na splošno država ne bi smela posegati v gospodarsko življenje, razen če bi posebne izjemne razmere to opravičevale. Tako so se mogle zadruge svobodno razvijati.

Proti koncu 19. stoletja do izbruha svetovne vojne so nastale velike spremembe v liberalnem gospodarskem sistemu; prišlo je do varstvenih carinskih

odredb in do socialne zakonodaje. Tudi na gospodarskem polju je zaznamovati velike spremembe. Zasebnega podjetnika je čedalje bolj izpodrivala delniška družba. Tudi se je opažalo močno gibanje h koncentraciji gospodarskih sil, ki se je pojavljala v stremljenju, ustvarjati velike zveze, kartele in truste, ki so se v posameznih gospodarskih panogah razvili v silna mednarodna podjetja. Tako imenovani organizirani kapitalizem je nadomestil svobodni kapitalizem. Velika podjetja so čedalje bolj izključevala male konkurente od produkcije in trgovine, kar je pomenilo poslabšanje položaja srednjega stanu.

Položaj združništva je bil v liberalnem gospodarstvu še dosti ugoden. Dasi ravno je združno gibanje, posebno gibanje konsumentov, zadevalo na svojem pohodu na nasprotstva s strani zasebnega gospodarstva, ni moglo to nasprotovanje zadržati združnega razvoja.

V drugem delu svojega poročila se je referent dotaknil razmer združništva v reguliranem ali v delnem načrtnem gospodarstvu, ki je nastopilo kot posledica vojnega gospodarstva. Vpliv reguliranega ali deloma po načrtih urejenega gospodarstva je zelo različen. V nekaterih državah ima združništvo še možnosti, da kljub državnemu reguliranju še nadaljuje svoje delovanje. V drugih državah pa so bili izdani zakoni, ki omejujejo delovanje konsumnih zadrug, katerim je onemogočeno, da bi dobile potrebne množine blaga za razdeljevanje med svoje člane. Najbolj resne so omejitve v državah, kjer konsumni zadrugi ni dovoljeno odpirati novih prodajaln ali ustvarjati produkcijskih na-

prav. S takim omejevanjem so uničene razvojne možnosti konsumnih zadrug.

In vendar ima država vse polno vzrokov, da upošteva zadruge pri urejanju gospodarstva. Zadruge ji morejo biti velika podpora pri izvajanju ukrepov, ki se tičejo splošne blaginje. Konsumne zadruge morejo izvrševati funkcije blagovnega posredovanja in v veliki meri tudi produkcije. Slično morejo služiti kot važen pripomoček pri državnem reguliranju cen.

Samo tedaj, če stoji država nasproti socialni samopomoči popolnoma brez umevanja in se postavi sovražno proti gospodarskemu delovanju manj premožnih slojev, ne bo polagala nobene važnosti na podpiranje združništva, ki je neodvisen gospodarski organ teh ljudskih slojev.

V naslednjem delu svoje razprave je poročevalec orisal položaj združništva v okviru diktatoričnega kapitalističnega načrtnega gospodarstva. Po natančni preiskavi posameznih primerov je prišel do naslednjih ugotovitev:

Italija. Stališče zadrug v italijanskem gospodarskem sistemu je reorganizirano. Zadrugam je dana svoboda, da si iščejo novih članov. Ker določanje cen ne gre v posameznosti, imajo zadruge tudi možnost, da razširijo področje svojega delovanja. Tudi morejo ustanavljati nove industrijske obrate, seveda vedno pod vodstvom osrednje zveze. Italijanska vlada pospešuje zlasti kmetijsko združništvo. Seveda pa je očitvidno, da je združništvo povezano z vladajočim sistemom, da ga vodi država in da je izgubilo svoje demokratične pravice.

Nemčija. Položaj združništva na Nemškem je zelo težaven. Gibanje se mora še boriti za svoj obstoj in to z

majhnimi sredstvi, ki so mu na razpolago. Nemčija je dokaz za dejstvo, da so izgledi združništva v kapitalističnem načrtnem gospodarstvu popolnoma odvisni od okolnosti, kdo ima v rokah državne vajeti in od stališča vlade do združništva.

Avstrija. (Poročevalec je imel pred očmi Avstrijo, dokler je bila še samostojna država.) V preteklih kritičnih letih je avstrijsko konsumno združništvo doživelo mnogo bridkih izkušenj. Tudi danes ozračje, v katerem dela združništvo, še ni demokratično in izvestne splošne uredbe za obrt in industrijo ovirajo njegov napredek. V glavnem pa je konsumno združništvo zopet dobilo svojo notranjo neodvisnost in so odstranjene najhujše določbe, ki so omejevale njegovo delavnost.

Kot nasprotje kapitalističnim diktatorskim državam smatra Tanner zadruge v socialistični diktaturi na Ruskem. Ko je orisal vse različne razvojne stopnje, je svoja opazovanja strnil v sledečih stavkih: »Pregled združništva v sovjetski Rusiji kaže, da je položaj združništva v diktatorski socialistični državi izpostavljen znatnim fluktuacijam, ki slede premembam državne politike. V sistemu, v katerem so vsa gospodarska podjetja močno centralizirana, nimajo zadruge izpolnjevati nobene naloge. Če se pa diktatorični socialistični sistem decentralizira, potem utegnejo potrošnim zadrugam pripasti važne naloge, kakor je pokazal položaj združništva v vojnokomunističnem času. Prav lahko se da misliti, da se da pri tem ves sistem razdeljevanja in znaten del produkcije organizirati na združni podlagi.

Dozdeva pa se, da ima diktatoričen sistem nagnjenje, vedno bolj se izpopol-

njevati in da centraliziran sistem ne dovoljuje rad drugim neodvisnim sistemom, da bi eksistirali poleg njega. To nagnjenje potrjuje verjetno dejstvo, da ustanavlja država poleg zadružnih podjetij še druga podjetja, med katerimi se potem ne razvije samo gospodarski konkurenčni boj, ampak tudi boj za moč. V boju take vrste je mogoče zadruge, ki nimajo nobenega stika z državo, lahko premagati. Za to daje razvoj zadružništva v Rusiji dober zgled.

Kot rezultat se more ugotoviti, da se centralizirano nacionalizirano gospodarstvo, kombinirano s sistemom diktature, in relativno neodvisno zadružništvo ne moreta med seboj dobro zlagati.

Ob koncu svojih raziskovanj poizveduje Tanner o položaju zadružništva v gospodarskem sistemu, ki se doslej še ni nikjer uresničil, namreč v demokratično socialistični državni tvorbi. Avtor prihaja do zaključkov:

»V socialističnih programih se vprašanju, kakšen gospodarski sistem bi vladal potem, ko bi delavski razred prevzel moč, redoma ne posveča veliko pažnje. Po splošni koncepciji pa se dozdeva, da je zadružništvu v tem sistemu pridržana odlična naloga. Razdeljevanje življenjskih potrebščin, to je splošno naziranje, naj bi bilo pridržano konsumnim zadrugam in konsumne zadruge naj bi tudi imele možnost, da bi smele poleg države in občin imeti produktivne naprave.«

Zadružništvo ima izvestne možnosti za delovanje v vseh gospodarskih sistemih, izvzemši tiste, ki iz načelnih razlogov prepovedujejo udeležbo zadružništva pri gospodarski obnovi. Kot rezultat naše preiskave smo mogli ugotoviti, da zadružništvo ni nepotrebno in nemogoče celo v novih gospodarskih sistemih,

ki so se razvili v zadnjem času. Našli smo, da more zadružništvo izpolnjevati velike naloge tako v liberalistično demokratičnem načrtnem gospodarstvu kakor v diktatoričnem načrtnem gospodarstvu, tako v diktatorično socialističnem gospodarstvu kakor v demokratično socialističnem gospodarstvu, tu mogoče še bolje. V vseh teh sistemih bi moglo svobodno, iz lastne iniciative izhajajoče socialno in gospodarsko delovanje zadružnega pokreta biti močan ustvarjajoč in vzgojevalen činitelj.

Dejanske razvojne možnosti zadružnega dela v okviru načrtnega gospodarstva zavise edino in izključno od stališča, ki ga zavzemajo do zadružništva tisti, ki imajo v svojih rokah moč, kakor tudi od njihove pripravljenosti, dati zadružništvu priliko, da more dokazati svojo gospodarsko sposobnost. Z drugimi besedami povedano, razvojna možnost zadružništva zavisi od tega, kakšna vloga se odkaže zadrugam v gospodarski obnovi. Med zadružništvom in načrtnim gospodarstvom ni absolutnega navzkrižja, nasprotno prav lahko se celo načelno povežeta. Na drugi strani se seveda zadružništvo ne more zlagati z zmotami načrtnega gospodarstva. Take zmote so n. pr. fanatični nacionalizem s svojimi vojnimi pripravami in s svojim stremljenjem po osamljeni gospodarski avtarkiji, prekomerno pospeševanje izvestnih slojev prebivalstva in izvestnih produkcijskih panog, kakor tudi poseganje v zadružništvo in oviranje njegovega razvoja. Tudi spremenitev demokratične osnove zadružništva je taka zmeta. Pravo zadružništvo ne more sprejeti takih zmotnih ciljev. Ne glede na to pa je pripravljeno sodelovati v okviru načrtnega gospodarstva.

Stoletna zgodovina zadružništva dokazuje, da je gospodarsko delo socialnih organizacij te vrste uspešno, če se za to najdejo prave oblike. V poslednjem času so se pogoji v izvestnih državah tako izpremenili, da je težko dobiti zadružništvu v novih razmerah prave oblike. Moremo pa biti prepričani, da se bodo te oblike prej ali slej našle. Zadružništvo ima razvojne možnosti v vseh sistemih, to je prav tako resnično kakor dejstvo, da pomeni individualno stremljenje in človeški čut odgovornosti veliko večjo vrednost kakor pasivna pokorščina in golo posnemanje.

Kot zaključek iz tega razmotrivanja izhaja:

1. Zadružništvo predstavlja združevanje delovnega ljudstva — tako konsumentov kakor producentov — za izboljšanje njegovega gospodarskega in socialnega položaja. Zadružništvo pomeni uresničenje novega gospodarskega in socialnega sistema, ki pa se nikjer ne pojavlja kot vladajoči sistem, ampak le dopolnjuje druge obstoječe sisteme ali omiljuje njihove napake. Zadružni gospodarski sistem nudi konsumentom in producentom takšno obliko gospodarskega delovanja, ki izločuje nepotrebne posredovalce med producenti in konsumentom in s tem garantira producentom in konsumentom pravično ceno. Istočasno odstranja kapitalistično stremljenje za profitom in stremi za uresničenjem gospodarske demokracije in enakosti.

2. Zadružništvo, ki ima svoj razvoj v kapitalističnem gospodarskem sistemu in ki se je razvijalo na podlagi tega sistema kot protiutež proti socialnim napakam tega sistema, se je razvilo v močno socialno gibanje konsumentov in producentov. Dokler se kapitalistične

države drže načel svobodnega tekmovanja in svobodne trgovine, je zadružništvo v tekmi s privatnim gospodarstvom zmožno, da se nacionalno in internacionalno stalno širi. Zato se upira vsem poskusom, da bi se z zakonodajo, obdavčenjem itd. zadružništvu omejevale možnosti delovanja in razvijanja in brani z vsemi zakonitimi pripomočki svoje interese in svojo pravico do obstanka.

3. V stalno naraščajočem številu držav izpodrivajo sistem kapitalističnega tekmovanja in svobodne trgovine nekaj časa sem demokratično kapitalistični regulirani sistemi in v nekaterih državah tudi kapitalistično načrtno gospodarstvo pod politično diktaturo. Naloge zadružništva so se deloma razširile, deloma pa omejile v sistemih reguliranega gospodarstva in načrtnega gospodarstva tako v demokratičnih kakor tudi v diktatoričnih državah. Med smotri državnega reguliranja je pospeševanje ustanavljanja kmetijskih zadrug in skrb, da se jim zavaruje privilegirani položaj nasproti zasebnim podjetjem in podjetjem konsumnih zadrug. Nasprotno se konsumne zadruge v enem teh sistemov silijo, da se podvržejo reguliranju cen, da opuščajajo prodajo določenega blaga in da celo ne odpirajo novih prodajaln in ne ustanavljajo novih produkcijskih naprav. Politika avtarkije, ki je navadno zvezana z reguliranim gospodarstvom, vodi tudi do tega, da se uniči možnost mednarodne zadružne produkcije.

Zadružne naloge ostanejo tudi v reguliranem in načrtnem gospodarstvu. Delovanje in možnost razvoja konsumnih zadrug zavisi od tega, kakšen položaj pripoznava država zadrugam v posameznih fazah reguliranega ali načrtnega gospodarstva.

Zadružništvo obsoja kot nepravilne in nespametne tiste napade, ki so jih države s kapitalistično diktaturo naperile proti konsumnim zadrugam, da bi zadružno gibanje ovirale ali mu prikrajšale možnosti razvoja.

Zadružništvo je mnenja, da je demokracija potreben pogoj ne samo za zadružništvo, ampak tudi za zadovoljiv razvoj sedanjega socialnega življenja sploh. Vse druge oblike političnega življenja so reakcija in bi jih bilo treba v interesu eksistence in razvoja zadružništva odkloniti. Zadružništvo pobija tudi vse slabo vojene oblike reguliranega in načrtnega gospodarstva, ki krivično pospešuje samo nekatere socialne skupine na škodo ostalih ali omejuje mednarodno izmenjavanje z nečednimi, proti drugim narodom naperjenimi avtarkijskimi stremljenji.

4. Naloge zadružništva tudi ondi niso postale iluzorične, kjer je bil postavljen socialističen gospodarski sistem na podlagi kolektivne lastnine. Zadružništvo odklanja v vseh državnih oblikah, torej tudi v socialistični državni obliki, popolno nacionaliziranje (podržavljenje) razpečavanja blaga in razpečevalnih podjetij; zadružništvo meni, da je ta oblika samo nadomestilo kapitalistične oligarhije z oligarhijo državne birokracije in da nasprotuje principom gospodarske demokracije. Če naj bo ljudstvo

nosilec gospodarstva, mora biti tudi direktno udeleženo pri upravi gospodarskih podjetij. Državno upravljanje industrijskih in drugih produktivnih podjetij bi bilo prav tako treba omejiti in največji del gospodarskega življenja bi moral ostati v rokah drugih gospodarskih činiteljev, zlasti zadrug. Samo zastopniki konsumentskih organizacij morejo v gospodarskih upravnih organih države zastopati interese konsumentov.

Na koncu je bila kongresu predložena in sprejeta sledeča resolucija:

»Zadružništvo kot izrazita oblika socialnega delovanja posebne vrste, je možno in potrebno v vseh vrstah gospodarskih in političnih sistemov, dasiravno njegove naloge in njegov pomen kolobajo, in sicer v glavnem po značaju skupin, ki posedujejo moč.

Zadružništvo zahteva v vseh gospodarskih sistemih popolno svobodo delovanja na podlagi svojih lastnih principov in odklanja prizadevanje, njegovo delovanje politično kontrolirati.

Zadružništvo zameta povsod, kjer je regulirano gospodarstvo v tej ali oni obliki stopilo v veljavo, vse ukrepe, ki ovirajo nacionalni ali internacionalni razvoj njegovega delovanja, prav tako kakor odklanja vsa stremljenja v socialističnih gospodarskih sistemih, koncentrirati vse gospodarsko delovanje v javnih korporacijah.«

Preureditev Državne hipotekarne banke.

V »Službenih novinah« z dne 1. julija je objavljena uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju Državne hipotekarne banke.

Člen 1. zakona o Državni hipotekarni

banki je dobil dopolnilo, ki pravi, da je Državna hipotekarna banka samostojno državno bančno podjetje in se na njo ne nanašajo predpisi zakona o državnem računovodstvu, predpisi zakona o glavni

kontroli pa samo v toliko, kolikor je to izrečno v zakonu predvideno.

Člen 3. zakona, ki določa, da sme banka ustanavljati podružnice v državi, se dopolnjuje v toliko, da sme take podružnice ustanavljati tudi v inozemstvu.

Banka se lahko bavi z vsemi bančnimi posli. Členu 5., ki navaja, kakšne posle sme izvrševati Državna hipotekarna banka, se dodaja še ena točka, ki pravi, da se sme Državna hipotekarna banka baviti tudi z ostalimi bančnimi posli. V tej zvezi je tudi črtan dosedanji čl. 6., ki je določal, da razen poslov, naštetih v čl. 5., ne sme banka opravljati nobenih drugih poslov.

Čl. 8. točka 3. je dopolnjen v toliko, da sme banka dajati posojila ne samo na rudnike in na zgradbe, ki služijo rudnikom, temveč tudi na zgradbe, ki služijo industrijskim podjetjem.

Blagajniški zapisi DHB. Členu 39. zakona se doda nov člen, ki se glasi: Državna hipotekarna banka sme izdajati **blagajniške zapise**, ki nosijo obresti. Vsa svojstva, priznana obveznicam in zastavnicam banke, se priznajo tudi blagajniškimi zapisom. Vsoto emisije zapisov, obliko in višino obrestne mere, način obračunavanja in izplačevanja obresti ter ostale pogoje predpiše bančni upravni odbor. Blagajniški zapisi se glasijo na določen rok, ki ne sme biti daljši kakor 5 let. Amortizacija zapisov se vrši ali z izplačilom ali z odkupom na borzi.

Nova določba k čl. 40. pravi, da zastarajo nedvignjene obresti od depozitov (sodnih depozitov) v treh letih od dne izplačila (likvidiranja) depozita.

Prisilna uprava dolžnikovih nepremičnin. Čl. 48. se dopolni v toliko, da gre banki v vsakem primeru pravica prven-

stveno izterjati terjatev iz posestva, ki je zastavljeno, in sicer z novim dodatkom, po katerem ji gre ta pravica, bodisi da se izterjava izvrši s prisilno upravo ali pa na osnovi predloga za prisilno prodajo.

Novo besedilo čl. 50. se glasi: Državna hipotekarna banka ima pravico, da za vse stroške v zvezi s posojilom obremenjuje osebni račun lastnika. Na vse anuitete, ki se ne plačajo ob roku, in na vse stroške v zvezi s posojilom, pobere banka obresti po isti obrestni meri, ki velja za glavni dolg. Obračunavanja teh obresti se vrši polletno s kapitalizacijo.

Čl. 54., ki govori o prisilni upravi zastavnih posestev, je dobil novo obširno stilizacijo, po kateri sme banka ne glede na predpise zakona o izvršbi in zavarovanju svojemu nerednemu dolžniku, ali dolžniku, ki ne more dati zahtevane dopolnitve zastave pri zmanjšani vrednosti posestva, vzeti zastavljeno nepremičnino v prisilno upravo skupaj z vsem prirastkom in vsemi pripadki. Banka o tem obvesti sodišče, ki prisilno upravo zabeleži v javni knjigi. **Proti temu odloku banke ni pravnega leka.** Odvzeto nepremičnino upravlja banka po svojih organih in sme vršiti vse posle, ki se tičejo vzdrževanja, upravljanja in izkoriščanja nepremičnine. Dolžnik od dneva prevzema uprave od strani banke ne more razpolagati z dohodki nepremičnine in se tudi ne more mešati v poslovanje odvzete nepremičnine.

Razdelitev čistega dobička. Nove so tudi določbe glede razdelitve čistega dobička. V bodoče se od čistega dobička izloči 0.85% (doslej 0.7%) kot nagrada (tantjema), in sicer upravniku in članom upravnega odbora 0.675% (doslej 0.525%), članom kontrolnega odbora pa 0.175%

(doslej 0.175%). Nadalje se poveča nagrada osebjū banke, in sicer od 2% na 2.5% čistega dobička.

Nalaganje rezervnega fonda. Po novem besedilu čl. 102 se kapital bančnega rezervnega fonda nalaga takole: a) najmanj polovica v državne vrednostne papirje in delnice Narodne banke ter Privilegirane agrarne banke; b) do ene četrtine v nepremičnine, ki donasajo dohodek, zlasti na glavnem bančnem sedežu ter na sedežu podružnic in agencij; c) do ene četrtine po odločitvi upravnega odbora v iste vrednote ali druge vrednote. Upravni odbor lahko po potrebi uporabi za odpis izgub v dotičnem poslovnem letu največ polovico dohodka od vrednosti imovine rezervnega fonda.

DHB ima nadalje izključno pravico sprejemanja pupilnih vlog. Dosedanji čl. 117. g), ki je določal, da morajo zavodi v novih pokrajinah, ki so do sklenitve tega zakona (l. 1922) sprejemali na vloge in shranjevanje denar, o katerem govori čl. 5. v točkah 1. (državni in drugi javni fondi, pupilarne in depozitne glavnice) in 2. (občinske, srezke glavnice, cerkveni in samostanski denar ter denar drugih korporacij, ki se pobira v dokladah), najkasneje v 10 letih ta denar položiti pri Državni hipotekarni banki, se z novelo spremeni in se glasi: **Denarni zavodi, ki so kot pupilarno si-**

gurni zbirali sredstva, navedena v čl. 5, točka 1. in točka 2. ter v čl. 40. zakona, se oprostitjo dolžnosti, da gornja sredstva, zbrana do 1. aprila 1933, izročē Državni hipotekarni banki. Ti zavodi bodo sami likvidirali te svoje obveznosti. Druge določbe zakona, ki se tičejo pupilnega denarja, z novelo niso spremenjene.

Bojazen, da z novelo ne bo vrnjena hranilnicam pravica sprejemanja pupilnih vlog, se je uresničila. Od pooblastila iz čl. 107. finančnega zakona za novelizacijo zakona o Državni hipotekarni banki so si naše hranilnice mnogo obetale in so zlasti upale, da jim bo končno vendar vrnjena pravica, sprejemati pupilne vloge, kakršno pravico imajo hranilnice v vseh drugih državah. Z novelo k zakonu o Državni hipotekarni banki, ki je pravkar izšla, pa jim ta pravica ni vrnjena, kajti čl. 40., ki daje Državni hipotekarni banki izključno pravico sprejemati pupilni denar, zlasti sodne depozite, denar mladoletnikov, cerkveni in občinski denar ter denar raznih fondov, je ostal tudi po objavljenju zakonske novele nespremenjen. S tem je poslovanje mnogih naših hranilnic nadalje omejeno. Prisilno nalaganje pupilnih vlog v Državni hipotekarni banki pa ni v interesu lastnikov tega denarja, ki bi se pri hranilnicah enako varno naložil, toda višje obrestoval.

Zakaj je treba zahtevati plačevanje v gotovini.

Zadruga morajo na svoje člane vplivati tudi vzgojno. K vzgojevalnim nalogam zadrug spada v nemali meri tudi to, da navajajo svoje člane na red v gospodarstvu, kajti brez reda ni nobenega napredka. Red v gospodarstvu pa zahte-

va predvsem, da odjemalci točno izpolnjujejo svoje obveznosti in da blago, ki ga jim zadruga dobavlja, plačujejo v gotovini.

Nek zadružni list našteva na kratko glavne vzroke, zakaj je treba od odje-

malcev zahtevati, da naj svoje nakupe plačujejo takoj in v gotovini. Takole približno piše:

1. Promet na kredit je zvezan s stroški. Dolg je treba vknjiževati in se morajo zaradi tega voditi posebni računi. Če ni v ta namen na razpolago posebnih nastavljenecv, potem se mora s tem delom baviti prodajalnično osebje ali knjigovodja, kar povzroča znatno zgubo časa in je vzrok, da se brez potrebe zvišujejo upravni stroški.

2. Sistem kreditiranja prinaša zgube, in sicer denarne zgube in zgube članov. Oboje povzroča zame-ro, nevoljo in sitnosti. Čim več ima zadruga terjati od članov, tem večja je nevarnost, da bo zadruga pri svojih terjatvah izgubila.

3. Kredit izpodkopava neodvisnost članov. Kdor ima dolgove, ne more kupiti, kjer bi hotel.

4. Člani, ki si morejo in znajo pre-skrbeti kredit, so malokdaj zvesti člani zadruge. Tudi se jih rada loti skušnjava, da nakupujejo stvari, katerih ne potrebujejo neobhodno. Tako

zaidejo v nepotrebne dolgove in zgubijo dostikrat pregled o svojem gospodar-skem položaju.

5. Kreditno gospodarstvo izpodkopava veselje do dela. Upravni organi in nameščenci zadruge, ki dovoljujejo prekomeren kredit, z-gube polagoma veselje do dela, ker jih morijo skrbi, ki jim jih napravljajo dol-govi članov. Tudi tisti, ki jemlje blago na upanje, ne more imeti pravega ve-selja do dela in življenja, ko mora vla-čiti s seboj breme dolgov.

6. Kredit demoralizira člane. Kreditno gospodarstvo vpliva neugodno v нравstvenem oziru in demoralizira vse, ki se mu vdajajo. Kreditno gospo-darstvo slabi smisel za varčevanje, vodi mnogo ljudi v propast in uničuje rod-binsko srečo.

Kdor pregleduje računске zaključke naših blagovnih zadrug, bo le prepogo-sto našel, da zadruge veliko grešijo, ker dovoljujejo svojim članom nesorazmer-no velike kredite, oziroma ne znajo poskrbeti za pravočasno izterjanje blagov-nih dolgov. Take zadruge greše proti sebi in proti svojim članom.

Okoliši za goveja plemena.

Od 17. do 21. dec. 1937 je bila v Bel-gradu konferenca živinorejskih strokov-njakov, ki so jih delegirale posamezne banske uprave, in delegatov zvez živi-norejskih zadrug, ki je razpravljala o važnih vprašanjih zboljšanja reje go-veje živine. Konferenca se je predvsem pečala z vodstvom rodovniških knjig za plemensko živino in s sistematičnim de-lovanjem za zboljšanje živinoreje in za selekcijo. Ugotovila je, da ni mogoč na-

predek selekcijskega dela za zboljšanje živinoreje brez dobro vojenih rodovni-ških knjig v vsej državi. Sklenila je, da se morajo v smislu mednarodne konven-cije o poenostavljenju metod pri vod-stvu rodovniških knjig tudi v naši dr-žavi povsod izenačiti knjige za evidenco rodu, plemenskih odlik in drugih gospo-darskih prednosti plemenske govedi. Ži-vinorejske zadruge naj organizirajo in vodijo nadzorstvo glede molznosti, plod-

nosti in zdravja krav po enotnih metodah. Za sistematično zboljšanje goveje živine naj se vsako leto vršijo redni pregledi plemenske živine, v vsej državi naj se uvede redno licenciranje plemenskih bikov, obenem pa je treba izdati potrebne ukrepe, da se v najkrajšem času izločijo slabi plemenski biki. Konferenca je naprosila kmetijskega ministra, da odredi pasemske rajone za posamezne pasme govedi, naj poskrbi, da bi se zvišali potrebni krediti za pospeševanje živinoreje v banovinskih proračunih in da odredi kastracijo nelicenciranih plemenskih živali na račun veterinarskih skladov in državnega proračuna. Poskrbi naj pa tudi, da se najstrožje izvajajo določila čl. 12. zakona o zbolšanju živinoreje, ki nalaga občanom, da vstavijo v svoje proračune potrebne zneske za nabavo plemenskih bikov. Končno naj se priredijo tečajji za izobrazbo tajnikov živinorejskih zadrug, za nadzorne poverjenike in za asistente za nadzorstvo produktivnih molznih krav, za ocenjevalne razsodnike in živinorejske instruktorje. Konferenca je sestavila tudi delovni program za zboljšanje živinoreje v posameznih banovinah.

Na podlagi sklepov te konference je sedaj kmetijsko ministertvo v smislu zakona o zbolšanju živinoreje določilo rajone za posamezna plemena goveje živine v naši državi. Do nadaljnjega veljajo za rejo posameznih plemen govedi naslednji rajoni:

V dravski banovini: 1. p i n c g a v s k o plemeno in domače, postopno z njim oplemenjevano pleme v okrajih: Radovljica, Kranj, Škofja Loka, Kamnik, Radovljica severni del, občina Žiri, v okra-

ju Ljubljana okolica. 2. S i v o a l p s k o plemeno v okrajih: Črnomelj, Kočevje, Novo mesto, Krško, Litija in ostale občine okraja Ljubljana okolica. 3. P o m u r s k o plemeno v okrajih: Laško, Konjice, Šmarje pri Jelšah in Brežice. 4. M a r i j a d v o r s k o plemeno (belo slovensko govedo) v okrajih: Gornji grad, Slovenjgradec, Dravograd, Maribor desni breg in severni del okraja Maribor levi breg. 5. S i m e n t a l s k o plemeno v okrajih: Lendava, Murska Sobota, Ljutomer in del okraja Maribor levi breg proti severu, Ptuj.

V ljubljanskem in mariborskem okraju se lahko rede tudi druga dovoljena plemena, toda rediti jih smejo edino v ta namen ustanovljene živinorejske zadruge in društva z dovoljenjem banske uprave in s pristankom kmetijskega ministertva.

Iz domačega združništva.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani izkazuje v svojem poslovnem poročilu za lansko leto 382 članic, za 1 več nego ob koncu prejšnjega leta. V okolišju ljubljanskega okrožnega sodišča ima svoj sedež 183 zadrug, v Mariboru 86, v Celju 71, v Novem mestu 40, v drugih banovinah pa 2.

Po svojem stvarnem področju jih pripada 153 kreditnim zadrugam, nabavljalnih in prodajnih je 31, mlekarskih 31, živinorejskih in pašniških 30, stavbinskih 23, elektrarniških 22, kmetijskih strojnih 19, obrtnih 19, vodovodnih 16, tiskovnih in založniških 10, vinarskih in sadjarskih 7, zavarovalnih 6, osrednji kmetijski zadruge 2 in raznovrstnih zadrug 13.

Bilanca za leto 1937. izkazuje med pasivi: deleži članic 348.950, rezervni zakladi 1.061.586, vloge v starem tekočem računu 22.755.930, v novem 460.807, skupaj 23.216.767, kredit pri Narodni banki 2.270.000, združni pomožni sklad din 1.368.943, dr. Marušičev podporni sklad 71.240, prehodne postavke 19.631, čisti prebitok 43.577.

Aktiva obsegajo: Gotovina 180.466, naložen denar 268.769, vrednostni papirji 674.943, krediti v tekočem računu din 26.264.532, zaloga tiskovin 6.736, inventar 83.180, združni dom 904.010, prehodne postavke 18.060, skupna vsota aktiv 28.400.696.

Letnemu poročilu je dodan statistični pregled o pošlovanju članic v letu 1936., iz katerega povzamemo:

Število članov pri 381 včlanjenih združenjih je znašalo 91.197.

Pri 154 včlanjenih kreditnih združenjih je bilo hranilnih vlog na novo vloženih 88.691.669, dvignjenih pa za din 132.876.813. Stanje hranilnih vlog je znašalo 495.264.442 din. Posojil je bilo danih za 125.197.801 din, vrnjenih pa je bilo za 195.377.778 din, posojila (in drugi dolžniki) pa so znašala 455.542.053 din. Vse posojilnice skupaj izkazujejo izgube 1.837.644, dobička pa 1.785.874 din.

Blagovne združenja so kupile blaga za 16.946.880, prodale pa za 15.787.590 din.

Mlekarske združenja so nakupile blaga za 2.759.091, prodale za 3.191.259; blaga so imele v zalogi za 215.973 din.

Aktiva vseh članic so znašala din 613.005.732. Izgube so vse članice napravile skupno 5.253.232 (med njimi največ nabavne, namreč 3.016.106), dobička pa 2.312.500 din.

Rezerve vseh članic so znašale din 47.644.540, vplačani članski deleži pri vseh združenjih pa 8.241.615.

Združništvo v državi.

Zvezi srbskih kmetijskih združenj v Sarajevu je ministrstvo za kmetijstvo dovolilo odlog plačil za 10 let in to računajoč od 15. novembra 1934, ko je bila prošnja vložena.

Dalje je 24. junija t. l. izšla uredba, ki pooblašča kmetijskega ministra, da podeli zvezi iz državnega rezervnega sklada za škode po toči, ki je vložen pri Državni hipotekarni banki v Belgradu, brezobrestno posojilo do 5 milijonov dinarjev na 10 let, katerega bo začela zveza vračati od 6. leta dalje v enakih letnih obrokih in ga vrniti do konca desetega leta. Za zavarovanje tega posojila bo dala zveza fondu svoje članice, odnosno menice svojih članic, katere bo zveza žirirala.

50 milijonov posojila za agrarne zajednice. Ministrski svet je na predlog kmetijskega in finančnega ministra predpisal uredbu o državni garanciji za kredite zvezam agrarnih zajednic — združenj v Novem Sadu, Petrogradu, Osijeku, Zagrebu in Skoplju. Finančni minister je pooblaščen izdati jamstvo za 50 milijonov dinarjev za kredite, katere bi dobile te zveze pri državnih ali od države z ugodnostmi opremljenih zavodov.

Te kredite bodo zveze lahko izkoristile samo za dajanje hipotekarno zavarovanih posojil kolonistom, prostovoljcem in ostalim agrarnim interesentom za dokup zemlje.

Podrobnosti bodo še predpisane s pravilnikom. Razdelitev kreditov na zveze bo izvršil kmetijski minister.

Gospodarstvo.

Žitna letina obeta biti dobra. Po časopisnih vesteh bo letošnja produkcija pšenice dosegla 250.000 vagonov ter bo mogoče izvoziti 40 do 45.000 vagonov. Ti rezultati bodo znatno ugodnejši, kot pa so bile prejšnje napovedi in pričakovanja. Gornje cenitve so previdne in bo faktični rezultat mogoče še povoljniji. Tako v pogledu množine kakor v pogledu kakovosti moramo biti z letošnjo žetvijo zadovoljni. Vreme je bilo v času dozorevanja odlično in žetev se je pričela v žitorodnih krajih brez zakasnitve. Producenti računajo, da bo produkcija v državi znašala povprečno na en oral okrog 8 stotov.

Tudi poročila glede razvoja nove koruze so ugodna, zlasti zadnji dež je bil zelo koristen.

Računajo, da še obstoječi izvozni višek koruze znaša 10 do 15.000 vagonov. Za to koruzo se bosta interesirali Nemčija in Češkoslovaška.

Kontrola sadja pri izvozu. Pri nas obstoja kontrola sadja že nekaj let. Vendar pa dosedanja kontrola ni pokazala zadovoljivih rezultatov, zaradi česar je bila sedaj izdana nova uredba, ki kontrolo sadja pri izvozu bistveno izpopolnjuje. Nova uredba je bila objavljena v »Službenih novinah« od 12. t. m. Nanaša se na kontrole kakovosti svežih sliv, grozdja, jabolk, hrušk, dunj, marelic, breskev, črešenj, višenj, malin in ostalega jagodastega sadja, orehov, suhih sliv, jabolk, hrušk ter pekmeza iz sliv namenjenega za izvoz.

Sveže namizno sadje, namenjeno za izvoz, bo moralo biti v zabojih, katerih tipe, dimenzije in teže, kakor tudi način pakiranja in tovorjenja v vagone bo

za vsako vrsto sadja predpisal trgovinski minister. Vsak zaboj bo moral imeti označbo »Jugoslavija«.

Z izvozom sadja se bodo mogle baviti le tvrdke, ki bodo registrirane pri »Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine«. Vsaka tvrdka, ki bo izvažala, bo morala imeti svoj znak, s katerim bodo označeni zaboji, v katerih bo sadje izvažala.

Kvalitetno kontrolo sadja bodo vršili posebni kontrolni organi, ki jih bodo imenovali bani. Način kontrole bo predpisal trgovinski minister s posebnim pravilnikom.

Cene rastejo. Indeksi cen, ki jih v svojih mesečnih pregledih o razvoju našega gospodarstva prinaša Narodna banka, kažejo, da cene raznih produktov polagoma, pa vztrajno rastejo. Splošni indeks cen na veliko je dosegel maja meseca že 80.1, dočim je bil še lansko leto meseca maja 72.6. Pray občutno je poskočil indeks poljskih pridelkov, lansko leto maja je bil še 69.8, letos aprila 87.1, maja pa že 90.7. Visoke cene žita pridejo v tem indeksu do izraza. Znatno manj je narastel indeks živinskih produktov; ta je lansko leto znašal 62.7, letos pa 66.2, kar dokazuje, da cene živine zaostajajo za cenami drugih agrarnih produktov.

Dvig tečajev državnih obveznic. Tečaji naših državnih papirjev v zadnjem času stalno rastejo. Sicer je bila tendenca dviganja tečajev pri državnih dinarskih papirjih zadnja leta skozi močna, vendar je naraščanje tečajev prišlo v letošnjem letu prav posebno do izraza.

Po objavljenih podatkih Nar. banke prinašamo v naslednjem povprečne mesečne tečaje za najvažnejše dinarske državne obveznice.

Tečaji 2½%-nih obveznic vojne škode so se gibali takole:

maj 1936	357.94
maj 1937	406.98
januar 1938	433.33
februar 1938	453.51
marec 1938	464.36
april 1938	482.57
maj 1938	483.41

7%-no investicijsko posojilo je imelo naslednje tečaje:

maj 1936	82.42
maj 1937	88.04
januar 1938	98.00
februar 1938	99.20
marec 1938	99.38
april 1938	100.44
maj 1938	100.23

Tečaji 4%-nih agrarnih obveznic in 6%-nih begluških so bili naslednji:

	4% agrarni	6% begluške obveznice
maj 1936	48.12	67.31
maj 1937	52.84	76.36
januar 1938	56.35	82.39
februar 1938	60.50	90.00
marec 1938	60.94	91.76
april 1938	62.40	94.08
maj 1938	62.98	93.72

Dohodki našega morskoga ribarstva.

V morskem ribarstvu je bilo lansko leto po podatkih splitske trgovsko industrijske zbornice zaposlenih 20.478 oseb nasproti 20.096 osebam v letu 1936. Skupna vrednost v ribarstvu uporabljenih ladij je znašala 26.5 milij. din, vrednost orodja pa 35.6 milij. din.

Množina v letu 1937. nalovljenih rib je dosegla 7.189.138 kg, dočim je znašala v letu 1936. 6.333.960 kg. Vrednost rib pa je narasla od 30.2 milij. din na 34.8 milij.

Od nalovljenih rib je bilo 547.930 kg (v letu 1936. 280.320 kg) konzerviranih v olju, 729.000 kg (471.170 kg) pa nasoljenih.

Poleg rib je omeniti še gobe, katerih je bilo nalovljenih 201.000 (90.800) komadov v vrednosti 382.000 din (63.100).

Naša pomorska zunanja trgovina. V letu 1937. je znašal uvoz inozemskega blaga po morju 5.908.768 stotov nasproti 5.009.530 stotom v letu 1936. Od lanskega uvoza po morju odpade 3.453.103 stote na jugoslovanske ladje, 2.455.665 stotov pa na tuje ladje, uvoz na domačih ladjah je torej znatno večji kot uvoz pod tujo zastavo. V l. 1936. je prevladoval, dasi malenkostno, uvoz pod tujo zastavo, ta je znašal 2.526.735 stotov, kar je bilo nekaj nad polovico vsega uvoza po morju.

Glavni del po morju uvoženega blaga odpade na premog in na koks. Uvoz premoga je znašal (v oklepajih podatki za leto 1936.) 2.897.353 stotov (2.446.573), koksa pa 1.306.576 stotov (701.600). Večjo postavko v statistiki zunanje pomorske trgovine predstavljajo fosfati s 124.724 stoti (240.447), sol s 133.240 (135.050) ter nafta in asfalt.

Veliko večji kot uvoz po morju pa je izvoz. Ta je znašal lansko leto 16.254.428 stotov proti 12.094.016 stotom v l. 1936. Pri izvozu pa še vedno znatno prevladuje blago, izvoženo pod tujo zastavo, nad blagom, ki je bilo izvoženo na domačih ladjah. Izvoz na jugoslovanskih ladjah je znašal 6.666.154 stotov (5 milijonov 667.623), na tujih ladjah pa 9 milijonov 586.274 (6.426.393) stotov.

Pri izvozu prevladuje les za gradbe. Tega je bilo izvoženega 5.446.154 stotov (3.327.911), lesa za kurivo pa 324.146 stotov (53.550), bukovih in hrastovih pragov

81.317 stotov (219.505), nato pridejo še razni drugi lesni proizvodi. Veliko postavko v pomorskem izvozu predstavlja jo seveda dalmatinski proizvodi, kot bauksit z 1.713.979 stotov, tupina z 1 mil. 691.400 stoti in cement z 1.915.180 stoti. Je pa bil izvoz bauksita in cementa v letu 1936. večji kot lansko leto, znašal je 2.472.481 odnosno 3.025.285 stotov.

Med posameznimi državami so v naši zunanji pomorski trgovini najbolj zastopane Italija, Nemčija in Holandska. Na Italijo je odpadlo lansko leto 8.2% uvoza in 27.2% izvoza proti 6.8% odnosno 14.2% v letu 1936., na Nemčijo 26.4% (19.8%) uvoza in 4.5% (14.3%) izvoza, ter na Holandsko 37.9% (41.4%) uvoza in 13.1% (20.1%) izvoza.

Pravo.

Pravilnik k uredbi o cestnih fondih. K uredbi o cestnih fondih sta v »Službenih novinah« z dne 30. junija izšla dva pravilnika; prvi se tiče izvrševanja uredbe o državnem cestnem fondu, drugi pa upravljanja drž. cestnega fonda.

Pravilnik med drugim pojasnjuje, da se cestni taksi (kočije in vozovi) morajo istočasno plačati s taksami iz tar. št. 100. taksne tarife ob priliki registriranja prevoznih sredstev pri policijskih oblastvih. Prevozna sredstva, ki se ne registrirajo pri policijskih oblasteh, pa so podvržena cestni taksi (kočije in vozovi), morajo lastniki prijaviti vsako leto v mesecu januarju pristojni davčni upravi in istočasno položiti takso po uredbi. Uredba med drugim določa, da so oproščeni takse običajni vozovi, ki

redno služijo za potrebo kmetijskih gospodarstev. Pravilnik sedaj pojasnjuje, da so vsi običajni vozovi brez vzmeti, ki redno služijo za kmetijska gospodarstva, oproščeni takse. Če pa se taki vozovi uporabljajo tudi za druge svrhe, pa jih morajo lastniki prijaviti in morajo plačati takso.

Cestna dajatev lastnikov zemljišč ob cestah s sodobnim cestiščem se odmeri in pobere najkasneje do konca junija vsakega leta za dotično koledarsko leto. To dajatev odmerijo davčne uprave na podlagi posebne prijave.

Literatura.

Privredni informator zadruga na Primorju (Gospodarski informator zadrug v Primorju) je izšel pred kratkim v založbi »Primorske privredne i zadrugne biblioteke u Splitu« kot 2. zvezek njenih publikacij. Knjigo je napisal priznani zadrugni delavec Dragutin Miličić. V njej je avtor zbral vse gospodarske informacije o vinarskih, oljarskih, povrtinarskih in sadjarskih, ribarskih, čebelarskih, rožmarinskih, nabavnih in potrošnih, uradniških, obrtniških in delavskih zadrugah s celega Primorja od Sušaka do Bojane. Knjiga bo dobro služila vsem, ki imajo poslovne zveze s primorskimi zadrugami. Cena knjigi je 25 din.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članice »Zadrugne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Peter na Medvedovem selu, r. z. z. n. z., bo 31. julija 1938 ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva, 2. Čitanje revizijskega poročila, 3. Potrditev računskega zaključka, 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah, r. z. z. n. z., bo dne 17. julija 1938 po rani sv. maši, t. j. ob 8 zjutraj v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 2. Poročilo: a) načelstva, b) nadzorstva, 3. Pregled in odobritev računskega zaključka za leto 1937, 4. Čitanje revizijskega poročila, 5. Razni predlogi.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnic v Slivnici pri Mariboru, r. z. z. n. z., bo v smislu sejnega sklepa načelstva in nadzorstva z dne 29. junija 1938 na podlagi točke 28. združnih pravil dne 24. julija 1938 ob pol 8 dopoldne v

uradnici s sledečim dnevnim redom: 1. Volitev načelstva, 2. Volitev nadzorstva.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Skalajah, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 7. avg. 1938 ob 8 dopoldne v župnišču. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 2. Poročilo načelstva in nadzorstva, 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937, 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Škocijanu pri Turjaku, r. z. z. n. z., bo 24. julija 1938 ob 15 v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva, 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1937, 3. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruga v Trzinu, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 24. julija 1938 ob 8 dopoldne pri načelniku. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva, 2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1937, 3. Volitev nadzorstva, 3. Slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 130.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 106.—; kalijeva sol po 100 kg Din 160.—; kostni superfosfat Din 125; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 211.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 144.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.10; modra galica Din 6.10; žveplo Din 3.—. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tre-

sali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do Din 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5.000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

